

danckberheyt sullen uwe byddinge bekāt wer
de vor gade Ende de vrede gades dye dar ouer
treder alle sinne de behoede uwe herre ende uw
wenoft in cristo vnsen heren. Dortmeer bro
dere alle dinghe de wat sin alle de gerecht sin
alle dye kuisch sin alle dye hyllych sin alle die
dat sin lpeffhebbelyck all de dat sin guets ge
richtes off enigerhande doegēt is off geynte
hande dinck der tocht. dese dink ghedenket de
welke gy oek hebt gheleert ende entfanghen
ende gehoert ende ghesien in my. darumb dese
doet ende god des vreden wert myt uw sin. **I**
k heb my seer verrouwet in den heren dat ghy
to den leyften eime wyle tijts weder groeyede
toe voelen vmb my alsoe ick oek heb vor geuo
let. **W**ant gy waren beko mmert. **E**nde behin
dert dat gy my geen bystant doen mochte. **I**
k seg dat niet vmb gebrekes wyllen want ick
heb geleert genoechsam to sin in den dinghen
de ick heb ik kan oetmoedych werden en ou
uloeden. **I**k bin geleert. **E**nde vnderwysēt vā
gade wo ik my fall hebben. **A**lre wegen in alle
dingen. **I**k kan in der mate. **A**ghesadyget wer
den hunger liden. oueruloede en armoet liden.
Ik mach all dinck dor den dye my stercket.
Doch gy deden waell in desen in de gy my me
de deleden dye nottrofft in mynre bedwoeffnisse.
Weret oock gy phyllypper dat in den anbegy
des ewangeliums do ik ginck in macedonien
gein kerke geselsch op de sich to my de my by
stant dede off nottrofft geue behaluen gy alle
ne. want gy sanden my oek thessalonicam eis
off twe maell to den behoede. **S**yet dat ick se
ke de geue sinder oock soeke dye ouerulody
ge vrocht van uwer weghen want ik heb alle
dink ende oueruloede. **I**k bin veruult myt den
gauen de ick vntfinck van Epafroditum dye
gy sanden toe eimen gesmake der soeticheit ey
ontfenckelyck offer ende gade waell behaghe
lyck. **E**uer myn god dye veruulle all uw beger
te na sinre tickdom in sinre glonen dor cristum
ihesum. **E**uer gade ende vnsen vader sy glorie i
ewycheyt amen. **G**rotet eimen yg elyckē hy
lyghen in cristo ihesu. **D**w grote all de brodere
de bi mi sin. **D**w alle groete hyllygen ende alte
meest de dat sin van den huise des keisers.
Dye gnade vnsen heren ihesu cristi sy myt nwe
gepste amen.

Hijr begint de vorrede ouer dye Eppstell
to den Colosenserē.

Die colosenser sint vyt Asien als ok de
Laodicenser ende waren bedragen vā
den valschen apostolen ende toe desen
quam niet dye apostell euer hy straffet dor de
Eppstell want se hadden gehoort dat wort van
arippo de dat entfangen had dye dyenstbar
heit. **E**des ewangeliums. **A**in se. **D**arumb dye

Apostell in der geuenkenisse gebūde schriuer
van Epheso van Thitium den dyacken ende
onesimum de acolien.

De erste eppstell to de Colosenserē.

Dat erste Capittel

Paulus ein Apostell ihesu cri
sti dor den wyllen gaets. **E**nde
Thimotheus de broeder den
hyllygen ende gelouigen bro
dere in cristo ihesu dye dat sin
Colosis. **G**nade sy myt uw
ende vrede van gaede vnsen vader ende vā de
heren ihesu cristo. **W**y dancken gade ende den
vader vns heren ihesu cristi to allen tiden byd
dende voer uw hoernde uwen gelouen in cristo
ihesu ende dye lpeffde dye gy hebben to al
len hyligen doer den hapende uw. is behalden
in den hemelen den gy hebt gehoert in deme
woorde der warheyt des ewangeliums dat dar
is komen to uw als it oock is in all der werlt.
ende vrochtmaket ende wasset. **I**n den heide.
als in uw van deme dage an in welken gy heb
bē gehoert ende bekant dye ghenade gades in
der warheyt als gy hebt geleert van Epafro
vnsen lyeuesten medeknechte de dar is ein ge
trouwe dyener ihu xpi vor de vns heft gha
penbaert uwe lpeffde in den gepste. **D**arumme
van den dage an in den wy hebben gehoert.
Euwe guede begin. **A**hoerē wy niet vp to bedē
vor uw. ende toe beden dat gy werde veruullet
myt der bekinnynghen sins wyllen in aller wis
heit ende gepstliker verstaen vp dar wanderē
werdychlycken. **D**or den wech deses leuens
toe deme ewyghen vaderlande. **E**nde gade be
hagen in allen dinghen eude vrocht makende i
allen ghueden werken. **D**at is roetgaen van
gueden in dat beste. **E**nde wassen inde konst ga
des gesterket in aker dogede na der macht sin
re claetheyt. in aller gedult ende lanckmodie
heyt myt vrouden gade den vader danckende
de vns heft werdych gemaeckt in de deell der
hyligen inden lychte. **D**at is in den ewyghen
erue dat dar is in der clarer beschouwinge ga
des. **I**de vns verlost heft van der gewalt der
dusternisse en vns ouerगत in dat rike sin
sones sinre lpeffde dor wen wy hebbē verlosin
ge en verguinge der sūde de welk dar is ei bil
de des vngesichtige gaets. de erste gebare aller
creature wāt in em sint geordniert all dinck.
in de hemell en vp der erde de gesichtige en vn
gesichtige. **I**d syn dā de chore. **T**rom off domi
natie. primapaten off porestare. **E**off wat cho
re der egele yd syn. **I**d or en en in em syn gescha
pe all dink. en hi is vor en allen en all dink be
staē in em. **E**n hi is ein hoest des lijfs der ker
ken. de w elk dar is ey anbegi. **E**rstgebare van
de doede vp dat hy selfs sy halde de herfcope

Dat erste Capittel

Want ick wil dat gy weten dat ick

veruult bin mit den geestes

der wijsheit ende der kennis

der goddeliken dienste in alle

gheue. **E**nde ick heb alle

dingen die in den hemelen

en in den aerden en die die

in den diepē der aerdē en

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

die die in den diepē der

To de Thessaloniensere

allen want id behagede * der gantsen druo-
 dycheyt. Dat in eme * dat is in cristo dem my-
 schen. Inwonende alle volkomenheyt * der gna-
 de. Lende doer en worde verfoenet alle dinck. in
 eme vrede maken de doer dat bloet fines cruces
 dat sy vor de de dar sin in den hemelen. off de
 dar sin vp der erden. Ende gy dye gy ein tijt
 lanck waeren vromde * van ghaede doer aff-
 gaderie. Ende vyade in den sinne * dat is sicut
 lyck off apenbaer. Doer boese werke euer ny ver-
 soent in den lycham fins vleysches doer sinen
 doet bewyset uw gehyllyget * doer de doepe. I
 ende vnbeuleck; ende vnstraffbar vor em Doch
 off gy blijft gewontvast in den gheloeuen en
 stede ende vn bewegelyck van der hapeninge
 des ewangeliums dat gy ghehoert hebet dat
 welke gepredyket is to allen creaturen de dar
 sin vnder den hemel des welk ick paulus byn
 gemaket ein dyener dye ick my ny vrouwe in
 den passyen * dat is in de kerkenet. I vor uwe-
 ende veruulle in mynen vleysche dinck de dar
 gebreken der passyen cristi. vmb sinen lycham
 dat dar is dye kerke welker kercken ick byn
 worden ein dyener nae der wedelinghen gae-
 des dye my is gegeuen in uw. vp dat ick ver-
 uulle dat woerd gades. Ende de heymelcheyt
 de daer was verborghen der werlt ende den ge-
 slechten euer is id gheapenbaert sinen hylige
 dat is den ghehillygeden dor de doepe. I welke
 god wolde maken bekant de rikdom sinre glo-
 rie deses sacramentes in den heyden dat daer
 xristus is in uw dye hapenynghe der glorie
 den welken wy verkondygen straeffende. einē
 yghelicken mynschen * de dar dwalet van der
 warheit des ewangeliums. Lende leren de eine
 yghelicken mynschen in aller wysheyt dat
 wy maken einen einen yghelicken volkomen
 in ihesu cristo. Warumb ick oek arber de stri-
 dende * teghen de wederparre des gheloeuen. I
 na sinre werkinge de hy werkt dor my in sinre
 krafft.

Dat tweede Capittel

WAnt ik wyll dat gy weten wat soch-
 uoldycheyt dat ick heb voer uw ende
 voer dye dar sin to laodocien ende alle
 de dar met sagen myn ansicht in den vleysche
 dat er herte werde ghetroest ende vnderwyset
 werden in de r lpeffden ende in allen rickedom
 der vollyheyt des verstandes in der bekynnynghe
 der heymelcheyt gades des vaders vns herē
 ihesu cristo. in welken xristo sin verborghen
 alle de sebatte der wysheyt ende der konst. En
 dyt segghe ik vp dat uw nyemant verleyde in
 der hoecheyt der reden * dat is myt kloecken
 woerden. I want off ick waell aff bin myt dem
 liue. in dem gheyste bin ick euer by uw vrou-
 wende ende seende uwe ordeninghe ende w

tinge uwes gelouen dye daer is in cristo. Hy
 rumb als gy hebt entfangen vnsen herē ihesu
 cristum * dat is den gheloeuen cristi. I wande-
 ret in eme ghewortelt. ende vpghebuwet in
 em ende ghesterket in den gheloeuen als ghy
 geleert hebt * van mynen discipulen. I ouer-
 uloedende in eme in danckberheyde. Hyet dat
 uw niemant bedrege doer dye phylosophie en
 doer dye ydell drogenheyt na den seden d min-
 schen na den elementen deser werlt * dat is vit
 den loepe ende macht der natuer. Lende niet na
 cristum. Want in em woent lufflycken all vol-
 komenheyt der godtheyt. Ende gy sit veruullet
 * myt gracen. I die dar is ein hoeuet alles vor-
 stendoms ende geweldes doer den gy oeck sit
 besneden myt der besindinge de niet gemaket
 is myt der hant in bereuuinghe des vleysches
 des lychams * want dye besindinghe was in
 affkortinge des vleysches. Leuer in der besin-
 dinghe cristi want gy sint mede be grauen in de do-
 pe. in welken oek gy sit vpgestanden doer den
 geloeuen der werkinge gades de welke en he-
 uet verwecket van den doede ende als gy wa-
 ren doet in den mysdaden * dat is in den doet-
 lycken sunden. Lende in der ouerwasynghe uws
 vleysches * dat is in den erfunden. I heft hy
 uw leuendyck gemaket myt eme ende verghe-
 uen alle myssedact vtdoende dat teghen vns
 was dye hantghescheyt des ordels dye vns
 tegen was ende nam dye vyt de myddel ende
 kleuede se aen dat cruce ende heft bereuuet de
 werstendum ende dye ghewalt * dat was dye
 duuell dy hy bereuuet in den vorgebricht der
 helle vā de altuaderē. I en heft se trouwelike
 ouergeuoert in dat rike der hemele ende heft
 se genefflich gemaket doer em seluen. Darūb
 niemant ordell uw in de etē off in de dryncken
 off i de deell des hochtlycken dages. off des
 festes des mien maedes off des saboths de dar
 warē eyn schem des tokomenden dages. euer
 de lychā xpi * dat is de waerheit dis scheis. I
 gehoert to xpo dor de se veruullet is niemant
 de dar wyll wandere in geuyseder oetmoes-
 dycheyt ende i de geestlycheyt der engele ver-
 leyde uw * dat is sich bewysede off hi sy ei en-
 gell vā gade gefant off summyge valsche apo-
 stell deden. I wandere to vergheues * dat is
 allet dat hy guets doet. I vpgelassen i den sinne
 fins vleys ende niet halde de dat hofft * dat is
 xpm. I vpt welken hoeuede de gāse lychā *
 dat is geestelyk de kerke. I doer de tohopknop-
 pynghe en samen voegige der gelouiger is geor-
 demert en gebuwet en wasset in eyn wemeryn-
 ge gades * dat is to gades erē. I Darūb off gy
 sit doet myt xpo myt de elemētē deser werlt.
 * dat is vā de sacramentē der alde ee geschey-
 de. I wat ordelt gy de noch leuede de h werlt.

Nyet roret noch smaket .noch ver hādelt dye dinge de dar sin to dē dode dor er gebrukinghe na dē gebadē en lere der mynschē de welke dar sin hebbende dē schijn der wijs heyt in d ydell der religioē en in der demoet en niet to schonē dē lichā noch to ge. i. en in d vādige des vleis

Dat derde capittel

Darumb off gy sit mede vpghestanden myt cristo soeket dye dink de daer sin bouen dat xps is sittende to der rechē hant gades Smaket de dinge dye dar bouen sint met de dar sin vp der erden Want ghy sit doet ende uwe leuen is verborghen myt xpo in gade Mer als xps uw leuen verschimet soe sult gy dan oek myt em verschinen in der glorie. Darumb dodet uw geleder de dar sin vp der erden de gemeyne vnkuischeyt vnreinecheyt vnkuische lost bosc begeringe ende gryncheit dye welke dar is ein dyenst der affgaedere. Vmb welke sunde quam de torn gaedes vp dye sone des vngelouen in den gy ok ein wyle tijts wā derden als gy leueden in en Euer ny leggz oek van uw alle *schande ende sunde se sin dan lijf lyk off geystlyk .torn vnwerdycheyt .boesb gades lasteringe .snoede rede vyt uwē monde niet wyle lyegen de ein ouer dē anderē Trecket vyt den alden mynschen myt sinen werckē en trecket aen den nien de dar wert verniget in d bekentnisse gades na der geblytemisse des de en geschapen hefft Hy welken niet is heyden noch ioede besmidngē noch auerwassynghē noch vnderscheet des vyt barbarien off des vā scitien egen noch vrie euer xps is alle in allen Doet aen als dye vyterweldē gades als de gehyllygeden *doet de dōpe. i. ende lyeffhebbere de inwendyge oetmoedycheit .meticheyt ghe duldicheyt wedragende ein dē anderen en ver geuet uw malckanderen off yemāt clage hefft tegen den anderen als uw oek de here ver gaff Euer bouen all dyt hebt dye lyeffde de dar is ein bant der volkomenheit Ende de vrede xpi vrentouwe sich in uwen herten in den gi sit gepopen in einen licham ende weset dācker dat woet xpi woene ouerulodelyken in uw in aller wijs heyt lerende ende manende uw seluet i dē psalmen ende hymnen ende geystlyken laue sange in der gnade singende gade in uwer herte All dat gy doet in dē woerde off in den werke .all doet yd in den namen vns herē ihū xpi .dankende gade ende dē vader dor em Gy wue weset vnderdanich den mānen als yd sich behoert in dē herē .gy manne hebt lyeff uw vrouwen ende niet wylt bytter sin to en .ghy soene weset gehoersam ouer all uwen vader en mod wāt dat is behagelyck in dē heren Gy vadere niet wylt uw sone to toetne reyssen dat se niet werden kleins modes *ende sich er gerē. i. Ghi

knechte weset ouer all gehoersam uwē vleische lycken heren niet dyenet na den ogen geuallen de den mynschen euer vruchtē dē herē in d ey uolt des herten .wat dinges gy doet dat wercket wyllychlyken als dē heren en niet den mynschen wetende dat gy sult entfangen van dem heren de wedergaue des erues Dyenet dē herē ihesu cristo want de dar doet vnrecht de vnt finget dat dat hy dē vntrechtelycken .Dye vntfanghinghe der per soenen ys niet by gade.

Dat vierde Capittel

Ghy heren geuet dē knechten dat daer is gherecht ende geuwerlyck .wetende dat gy oek hebt einen heren in dē hemell Sijt stede in dē gebede ende wakēt in ein in dankberheyt byddende myt ein ander ende vor vns dat vns got vp doe dye doet der rede to spreken de heymelycheyt cristi. darumb ik ok geuangen bin vp dat ick se apenbare *vol komen ende beschedelicken . i. als my getemet to spreken *van sulker gwoete hemelycheyt. i. Gaet in der wijs heyt to den de dar sin vprewē dych ende maket uw dye tijt nutre Dw word sint to allen tiden in gade gesprenget myt der wijs heyt .dat gy weten in welker wys uw geteme to antworden ein en ygelycken All dye dynghe dye by my sin fall uw kont doen. Titius de lyeffste broeder ende getrouwe dyenre ende mede knecht in dē heren dē ick sande toe uw vmb des wyllen dat hy bekinne de dink de by uw sin ende troeste uw herre myt Onesimo dē lyeffsten ende ghetrouwen broeder de daer is vyt uw dye welke uw kont doen wert alle dinge dye hijt geschien Dw groetet Aristarcus myn mede gheuangen ende Marais dye suster soene barnabe van den gy entfiengē dye gebode off hy kompt to uw vntfanget en .en dich ihesus dye dar wert genoempt rehtuer *want voell waren der ioeden de ihesus herten. i. Dye dar sint vyt der besmidngē dye sin al lein myn hulper in dē ryk gaets de my waren ein troest in mynre bedroffemisse. Dw groetet Epafras de dar is vyt uw ein knecht ihesu cristi to allen tiden forchuoldyck in dē ghebeden vor uw vp dat gy staet volkomen en vol in alle wyllen gades .wāt ik geue em ghetichnisse dat hy hefft voell arbeits vor uw en vmb die dar sin Laodocie ende Terapoli Dw groetz Lucas de lieffste arste en demas Groet de broede de dar sin Laodycie en nymphā en de kerke de dar is in sinē huse *dat is sin kristelike ghefinde. Ien so dese epistell is gelesen by uw doet oek dat se werde ghelesen der kerken laodicie ende der van Laodicie werde uw gelsen Ende leggz arappo Sij dē diest dē du hefft vntfā

Hyne reut in de vrede van de criste Gy
sint in de vrede van de criste

De vrede van de criste is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo. Die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo. Die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo.

De vrede van de criste is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo. Die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo. Die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo is die vrede die wy hebben in dē herten van ons heren ihesu cristo.

To de Thessalonienseren

gen in dome heren dattu den veruullest. Myn gwoete is in der hant pauli. Zijt ghedechlich mynre bende. Die gnade vnser heren ihesu cristi sij myt uw Amen Eyn eynde hefft de Eppstel to den Colosenseren

Hijt heuet an de voerede auser de ierste Epystel to den Thessalonienseren

De Thessalonienseren sint Maedonier de welke als sy hadden vntfangen dat wort der waerheit. si volstonden in de gelouue ock in der veruolginghe eere borgeren. Bauen dyt nemen si ouck niet vp de valschen apostele noch de dinge de daer worde gesacht vā den valschen apostelen. dese lauet myt den anderen der apostel schriuenende en vā athenen doer thytium den dyaken ende onesimum den acolitum. wāt si wete niet alle vullkomen in allen dinge. Dat ierste Capittel

Aulus en Sylanus en Thy motheus der kercke der thessalonienseren. gnade en vrede in gade vnsem vader en heren ihesu xpo sij myt uw. wy dācken gade to alle tiden vor uw allen en gedencke uwer ane vnderlaet in vnser gebede. en wy gedencke des wercks uwer gelouuen en der arbeit en der hoeffde en der verdraginge der hapen vnser heren ihesu cristi vor gade en vnser vaders. Iyeuen broedere wetet uwe viterwellinge vā gode: wāt vnse ewangelium was niet alleyn to uw in de worde. eues ock in der crafft en in de hylliche geyste ende in māniger veruullige. als gy wete wy gedāen wy weren in uw vmb uw. en gy sint wordē vnse nauolgere en des heren vntfangēde dat wort in veler bedroeffnisse myt der vroude des hyllic

gen geestes alsoe dat gy sint gemaket ein byl de allen ghelouuighen in maedonien. ende in agaien. wāt vā uw is verbridet dat wort des heren niet alleyn in maedonien en in achayen soder ock uwe gelouue de dat is to gade die is vortgegāgen an einer etliker stat als dat vns niet noetrofflich sij pechteswat to spreke van uw. wāt si selue verkundigē vā vns wo danen togāck wy hadden toe uw en in welcker wyse gy bekijet sint to gade vā den affgodē to dpenen de leuendige en warē gade en to verbeiden syns soens vā den hēmlen ihesu den he verweket hefft vā dem dode de vns hefft wroloset vā de tokomenden to me

Dat tweyde Capittel

Die brodere silue weten vp der stunt vn sen ingāck to uw dat he was niet ydel. Mer wy ledē voer mānige dinck en werden gelastert in phylippis der stat als gy wael weten. Wy hadde betruwinge in vnsem heren to spreke toe uw dat ewangelium gades in māniger sochtuuldicheit. Wāt vnse vnderwyfinge de was niet vā der eringe noch van der vureynicheit. noch in de droge sonder als wy sijnt probert van gade dat vns worde belouet dat ewangelium also spreke wy niet to geuallē den luyde euer gade de dat probert vnse herte. Noch wy en wete geyne tijt in de woerde der smekinghe als gy wetet. noch in der orsake der gyticheit des got eyn ghetuych is. wy soeken niet de glorie van de luyde. noch van uw noch van den anderē wy woel wy uw moechte sijn eyn borde. vntfangēde van uw de eer en kost. Ials de wāre apostole cristi doen mochte vā recht. leuer wy sint worde kleyn in de myddell uwer gelijk als eyn voederliche de ere kindere voedet. Also begeren wy ock uw. dat is uwe heyl en niet uwe guedere. begerliken. Wy wol den uw geuen niet alleyn dat ewangelium gades soder ock vnse sielen. dat is vnse leuen. Wāt gy sint vns worden de alre hoeffste. wāt brodere gy sint gedēckende worde vnser arbeit en modinge de wy wercken dages ende nachtes vp dat wy uwer geyn beswerde. kost vā uw to nemen. Ien wy predeken uw dat ewangelium gades vergeues. Gy sint getuych en got. wy hyllich ende gherecht ende aneclaghe wy uw weren dye ghy hebben ghelouet als ghy weten ende wy bedē eynen yeghelicken van uw als de vader sine kinder trostende. uw ende hebben betuget dat gy wāderen werdich liken toe gade dye uw hefft geropen in sin rijke ende in sin glorie. ende hie vmb danckē wy ock gade ane vnderlaet: want doe gy vntsen ghet van vns dat wort des ghehoeres gades.